

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK PUBLICZNYCH WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO W 2015 R.

5. Kadra

5.1. Struktura zatrudnienia

W bibliotekach samorządowych województwa śląskiego w 2015 roku zatrudnionych było ogółem **3.091** pracowników (razem z Powiatową Biblioteką Publiczną w Gliwicach i Biblioteką Śląską).

Stan zatrudnienia podaje poniższa tabela:

Grupa pracowników	Ogółem	Etaty przeliczeniowe	w tym		
			pełnozatrudnieni	ryczałty	
merytorycznych	2 164	2 001,57	1 782	382	
administracyjnych	420	311,32	256	164	
obsługi	507	366,97	220	287	
Razem	3 091	2 679,86	2 258	833	
	2014	3 119	2 687,13	2 247	872

W stosunku do ogółu pracowników,	2015	2014
pracownicy merytoryczni stanowili –	70,0%	69,8%
pracownicy administracyjni stanowili –	13,6%	13,5%
pracownicy obsługi stanowili –	16,4%	16,7%

W podziale na kadrę bibliotek powiatów ziemskich i grodzkich oraz Powiatowej Biblioteki Publicznej w Gliwicach i Biblioteki Śląskiej zatrudnienie przedstawiało się następująco:

Powiaty ziemskie – ogółem 1.282 osoby, w tym:

Grupa pracowników	Ogółem	Etaty przeliczeniowe	w tym		2015 %	2014 %
			pełno-zatrudnieni	ryczałty		
merytorycznych	915	790,69	632	283	71,4	71,5
administracyjnych	180	85,09	42	138	14,0	14,1
obsługi	187	105,38	47	140	14,6	14,4
Razem	1 282	981,16	721	561	100	100
	2014	1 271	964,54	704	100	100

Powiaty grodzkie – ogółem 1.577 osób, w tym:

Grupa pracowników	Ogółem	Etaty przeliczeniowe	w tym		2015 %	2014 %
			pełno-zatrudnieni	ryczałty		
merytorycznych	1 095	1 058,63	1 000	95	69,4	69,1
administracyjnych	175	163,73	155	20	11,1	10,9
obsługi	307	248,59	160	147	19,5	20,0
Razem	1 577	1 470,95	1 315	262	100	100
	2014	1 611	1 490,04	294	100	100

Powiatowa Biblioteka Publiczna w Gliwicach

Grupa pracowników		Ogółem	Etaty przeliczeniowe	w tym		2015 %	2014 %
				pełno-zatrudnieni	ryczałty		
merytorycznych		3	2,50	2	1	75,0	66,7
administracyjnych		1	0,25	0	1	25,0	33,3
obsługi		0	0,00	0	0	0	0
Razem	2015	4	2,75	2	2	100	100
	2014	3	2,25	2	1	100	100

Biblioteka Śląska

Grupa pracowników		Ogółem	Etaty przeliczeniowe	w tym		2015 %	2014 %
				pełno-zatrudnieni	ryczałty		
merytorycznych		151	149,75	148	3	66,2	65,4
administracyjnych		64	62,25	59	5	28,1	28,2
obsługi		13	13,00	13	0	5,7	6,4
Razem	2015	228	225,00	220	8	100	100
	2014	234	230,30	224	10	100	100

5.2. Kwalifikacje bibliotekarzy

Strukturę wykształcenia pracowników merytorycznych bibliotek samorządowych województwa śląskiego w 2015 roku ilustrują poniższe tabele:

Bibliotekarze etatowi

Grupa bibliotek	Wyższe bibliotekarskie	Wyższe inne	Wyższe zaw. licencjackie		Studium	Średnie bibliotekarskie	Średnie	Inne	Razem
			bibl.	inne					
Biblioteki powiatów grodzkich	499 49,9%	97 9,7%	82 8,2%	11 1,1%	228 22,8%	26 2,6%	55 5,5%	2 0,2%	1.000
Biblioteki powiatów ziemskich	258 40,9%	83 13,1%	40 6,3%	12 1,9%	131 20,7%	30 4,7%	75 11,9%	3 0,5%	632
PBP w Gliwicach	1 50,0%	1 50,0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	2
Biblioteka Śląska	47 31,8%	68 45,9%	2 1,4%	0 0%	4 2,7%	0 0%	21 14,1%	6 4,1%	148
Razem	805 45,2%	249 14,0%	124 7,0%	23 1,3%	363 20,4%	56 3,1%	151 8,5%	11 0,5%	1.782

Bibliotekarze zatrudnieni w niepełnym wymiarze czasu pracy

Grupa bibliotek	Wyższe bibliotekarskie	Wyższe inne	Wyższe zaw. licencjackie		Studium	Średnie bibliotekarskie	Średnie	Inne	Razem
			bibl.	inne					
Biblioteki powiatów grodzkich	28 29,5%	16 16,8%	5 5,3%	1 1,1%	18 18,9%	1 1,1%	25 26,2%	1 1,1%	95
Biblioteki powiatów ziemskich	67 23,6%	48 17,0%	12 4,2%	4 1,4%	54 19,1%	4 1,4%	91 32,2%	3 1,1%	283
PBP w Gliwicach	1 100%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	1
	2	1	0	0	0	0	0	0	

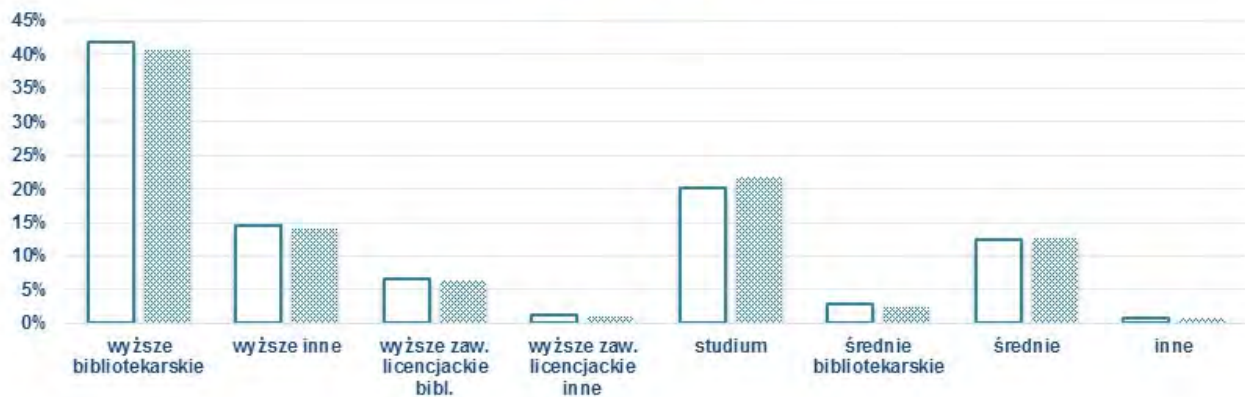
Biblioteka Śląska	66,6%	33,4%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	3
Razem	98	65	17	5	72	5	116	4	382
	25,7%	17,0%	4,5%	1,3%	18,8%	1,3%	30,4%	1,0%	

Razem bibliotekarze
(etatowi i niepełnozatrudnieni)

Grupa bibliotek	Wyższe bibliotekarskie	Wyższe inne	Wyższe zaw. licencyjne		Studium	Średnie bibliotekarskie	Średnie	Inne	Razem
			bibl.	inne					
Biblioteki powiatów grodzkich	527 48,1%	113 10,3%	87 7,9%	12 1,1%	246 22,5%	27 2,5%	80 7,3%	3 0,3%	1.095
Biblioteki powiatów ziemskich	325 35,6%	131 14,3%	52 5,7%	16 1,7%	185 20,2%	34 3,7%	166 18,1%	6 0,7%	915
PBP w Gliwicach	2 66,6%	1 33,4%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	3
Biblioteka Śląska	49 32,5%	69 45,7%	2 1,3%	0 0%	4 2,6%	0 0%	21 13,9%	6 4,0%	151
2014	884 40,6%	308 14,2%	141 6,5%	23 1,1%	474 21,8%	53 2,4%	275 12,6%	18 0,8%	2.176
2015	903 41,7%	314 14,6%	141 6,5%	28 1,3%	435 20,1%	61 2,8%	267 12,3%	15 0,7%	2.164

Struktura wykształcenia pracowników merytorycznych
(etatowi i niepełnozatrudnieni)

□ 2015 ■ 2014

5.3. Ocena stanu zatrudnienia i wynagradzania pracowników bibliotek

W 2015 roku zatrudnienie w bibliotekach publicznych wyniosło **3 091** osób, z tego 2 258 (73%) w pełnym wymiarze czasu pracy. Łączny wymiar zatrudnienia wyniósł 2 679,86 etatu przeliczeniowego. Liczba pracowników zmniejszyła się o 28 osób, a liczba etatów przeliczeniowych zmniejszyła się o 7,27. W powiatach grodzkich udział pracowników merytorycznych wynosił 69,4%, a w powiatach ziemskich 71,3%. Struktura zatrudnienia wskazuje, że obecność pracowników pozamerytorycznych nie jest duża; w powiatach grodzkich – 30,6%, a w ziemskich – 28,7%. Pracowników administracji, obsługi porządkowej czy technicznej zatrudniają przede wszystkim duże biblioteki. Wpływ na obraz struktury zatrudnienia ma głównie zakresy obowiązków, z jakich wywiązuje się kadra. Istnieją jednak biblioteki, w których dyrektor lub kierownik wykonuje wszystkie merytoryczne i pozamerytoryczne prace. Biblioteki zatrudniające 1 pracownika merytorycznego (przy jednoczesnym braku osób administracyjnych i obsługi) funkcjonują w gminach: Dąbrowa Zielona, Szczyrk, Boronów. Średnia liczba pracowników na stanowiskach bibliotekarskich przypadających na 1 placówkę wynosi 2,8 osoby (2,9 etatu przeliczeniowego pracownika merytorycznego).

Efektywność pracy bibliotekarzy mierzona obciążeniem czytelnikami i udostępnieniami przedstawia poniższa tabela:

	rok	obciążenie na etat przeliczeniowy	
		Czytelnicy	Udostępnienia
Powiaty ziemskie	2014	411	9 896
	2015	402	9 509
Powiaty grodzkie	2014	448	10 432
	2015	433	10 058
Województwo śląskie	2014	410	9 645
	2015	397	9 301

W statystykach dotyczących obciążenia pracowników merytorycznych bierze się pod uwagę bezpośrednią obsługę czytelnika. Należy pamiętać, że nie wlicza się tu sfery związanej z innymi zadaniami pracowników bibliotek. Dużą część działań prowadzonych przez biblioteki publiczne stanowi bowiem realizacja przedsięwzięć kulturalnych, edukacyjnych, literackich oraz szkoleniowych. Liczbę bibliotekarzy z kwalifikacjami zawodowymi przedstawiają tabele umieszczone w punkcie 5.2.

Bibliotekarze wciąż podnoszą swoje kwalifikacje, podejmując studia oraz poszerzając swoją wiedzę dzięki udziałowi w szkoleniach, kursach, konferencjach. Wszystkie te formy edukacji pozwalają uzupełnić wiedzę i rozwinąć umiejętności. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych, uzupełnianie wiedzy i umiejętności odbywa się zarówno z inicjatywy pracodawcy jak i pracowników. Zgodnie z danymi GUS za 2015 rok 4 446 osób uczestniczyło w 31 197 godzinach szkoleń.

Wskaźnikiem określającym m.in. doświadczenie pracowników bibliotek jest staż pracy, a ten przedstawiał się następująco (dane bez Biblioteki Śląskiej):

	2014	2015
Do 5 lat	261 (12,9%)	297 (14,75%)
6-10 lat	366 (18,09%)	347 (17,23%)
11-20 lat	434 (21,45%)	431 (21,41%)
21-30 lat	612 (30,25%)	583 (28,96%)
31-40 lat	321 (15,86%)	328 (16,29%)
Ponad 40 lat	29 (1,43%)	27 (1,34%)

Średnia płaca brutto w bibliotekach publicznych w 2015 r. przedstawia się następująco:

pracownicy	merytoryczni	administracji	obsługi
MBP	3 095	3 573	2 098
MGBP	2 783	3 842	2 136
GBP	3 059	3 468	2 064

Poziom wynagrodzenia w bibliotekach nadal stanowi duży problem. Dla porównania można przytoczyć przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłaty nagród z zysku, które w 2015 r. wyniosło 4 120,15 zł (Monitor Polski z 20 stycznia 2015 r. poz. 75). Należy przy tym pamiętać, że wielu bibliotekarzy zatrudnia się w niepełnym wymiarze czasu pracy, dążąc w ten sposób do uniknięcia zwolnień.

5.4. Udział pracowników w doskonaleniu zawodowym

W 2015 roku kwalifikacje zawodowe podnosiło 67 bibliotekarzy, o 4 osoby mniej niż w roku poprzednim. Kształciło się 67 pracowników bibliotek miejskich, 2 pracowników bibliotek miejsko-gminnych i 13 pracowników zatrudnionych w bibliotekach szczebla gminnego.

Kierunki bibliotekarskie:

na studiach licencjackich bibliotekoznawczych kształciło się 4 pracowników bibliotek miejskich;

na studiach magisterskich bibliotekoznawczych kształciło się 14 osób w podziale:

- pracownicy bibliotek miejskich – 10 osób;
- pracownicy bibliotek miejsko-gminnych – 2 osoby;
- pracownicy bibliotek gminnych – 2 osoby;

na studiach podyplomowych w zakresie bibliotekoznawstwa kształciło się 8 osób w podziale:

- pracownicy bibliotek miejskich – 5 osób;
- pracownicy bibliotek gminnych – 3 osoby;

w studium policealnym bibliotekoznawstwo studiowały 2 osoby w podziale:

- pracownicy bibliotek miejskich – 1 osoba;
- pracownicy bibliotek gminnych – 1 osoba.

Podyplomowe kierunki pokrewne ukończyły 3 osoby:

- Literatura i książka dla dzieci i młodzieży wobec wyzwań nowoczesności – 1 osoba;
- Organizacja i zarządzanie bibliotekami – 1 osoba;

Zarządzanie kulturą – 2 osoby.

Łącznie na kierunkach bibliotekarskich i pokrewnych studiowało 31 osób, o siedem mniej niż w roku 2014.

Pracownicy bibliotek studiowali także na:

- studiach licencjackich i inżynierskich (8 osób), wybierając m.in. kierunki: administracja, ekonomia, filologia słowiańska, informatyka, informatyka inżynierska, pedagogika wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne, politologia;
- studiach magisterskich (10 osób), wybierając m.in. kierunki: etnologia, finanse i rachunkowość, kulturoznawstwo, logistyka i transport międzynarodowy, pedagogika wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne, teologia nauczycielska, zarządzanie i inżynieria produkcji, zarządzanie zasobami ludzkimi;
- studiach podyplomowych (6 osób), wybierając m.in. kierunki: arteterapia, bhp i systemy zarządzania bezpieczeństwem, edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne, executive MBA, kadry i płace, zarządzanie zasobami ludzkimi;
- studiach doktoranckich (4 osoby) na kierunkach: filologia polska, historia, kulturoznawstwo.

5.5. Udział pracowników w innych formach doskonalenia

W 2015 roku szkolenia, w których brała udział kadra biblioteczna, dotyczyły wielu obszarów związanych z działalnością merytoryczną, księgowością, prawem pracy oraz wieloma innymi aspektami dotyczącymi funkcjonowania instytucji kultury, jakimi są biblioteki. Bibliotekarze brali udział również w szkoleniach organizowanych przez inne biblioteki, m.in. powiatowe czy bibliotekę wojewódzką.

Szkolenia przygotowane przez Dział Instrukcyjno-Metodyczny Biblioteki Śląskiej prowadzono w ramach Programu Biblioteka+. Szkolenia dla bibliotekarzy 2015 (Instytut Książki), programów MKiDN oraz propozycji własnych. Spośród nich można wymienić:

- metody atrakcyjnego wykorzystania tabletów w pracy z czytelnikami (projekt Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego „Tablety w Twojej bibliotece”),
- metody pracy z młodzieżą (szkolenie w ramach projektu grantowego „Chachory, gizdy, hultaje, frelki... biblioteka otwarta na młodych”, grant pozyskany z Instytutu Książki w ramach programu „Szkolenia dla bibliotekarzy 2015”) – warsztaty dotyczyły również nowych technologii,
- promocja czytelnictwa (szkolenie w ramach projektu grantowego „COOLtura Książki”, grant pozyskany w ramach programu MKiDN),
- szkolenia dla seniorów z zakresu tworzenia prezentacji multimedialnych w programie MS Power Point,

- wykorzystanie mediów społecznościowych przez biblioteki (szkolenie: „Social Media w bibliotece”).

W odpowiedzi na potrzeby bibliotek w województwie śląskim zorganizowano następujące szkolenia:

- Deskryptory Biblioteki Narodowej. Początek zmian,
- Deskryptory Biblioteki Narodowej a Język Haseł Przedmiotowych Biblioteki Narodowej: różnice, potencjał, korzyści. Opracowanie rzeczowe według Deskryptorów BN: zasady i przykłady,
- Akcja Bilans 2015,
- Prawo autorskie. Dozwolony użytek biblioteczny,
- Rola i zadania ABI-ego w bibliotece w świetle nowych przepisów z zakresu ochrony danych osobowych,
- Wyszukiwanie informacji w źródłach internetowych,
- Katalogowanie zbiorów w formacie MARC 21 w programie SOWA 2/MARC21.

Odbyła się również doroczna **Konferencja Dyrektorów Bibliotek Publicznych Województwa Śląskiego**, a także **Forum Dyrektorów Publicznych Bibliotek Samorządowych**. W programie znalazł się temat stanu i działalności bibliotek publicznych województwa śląskiego w 2014 r. w świetle danych statystycznych oraz sprawozdań opisowych, poruszono też obszary neurodydaktycznego aspektu procesu czytania, Analizy Funkcjonowania Bibliotek i jej wskaźników, a także internetowej biblioteki e-booków NASBI.

Wybrane inne szkolenia, konferencje, narady, seminaria:

- „Zagrożenia w cyberprzestrzeni”, „Sieć punktów informacyjnych Funduszy Europejskich w Województwie Śląskim (organizator: Urząd Miejski w Blachowni, uczestnik: Biblioteka Miejska w Blachowni);
- „Archiwum zakładowe”, „Automatyzacja bibliotek” (organizator: SBP, uczestnik: Miejska Biblioteka Publiczna w Czechowicach-Dziedzicach);
- „Kieruj w dobrym stylu” (organizator: FRIS), „Rozliczanie dotacji udzielanych z budżetu jst” (organizator: RIO w Katowicach, uczestnik: Biblioteka i Ośrodek Kultury Gminy Ożarówce w Tąpkowicach);
- „Ubytkowanie dokumentów w systemie Prolib” (organizator: Sygnity Business Solutions S.A.), „Instytucje po zmianach” (organizator: OKST im. Pańki w Katowicach, uczestnik: Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna w Pszczynie);
- „Media społecznościowe do promocji bibliotek” (organizator: Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Będzinie / Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Siewierzu, uczestnik: MGBP w Siewierzu);
- „Jak zredagować stronę internetową, by była dostępna dla użytkownika niepełnosprawnego” (organizator: Biblioteka Powiatowa w Gliwicach, uczestnik: Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Sośnicowicach);
- „Edukacja kulturalna Biba – dla początkujących”, Edukacja kulturalna Biba – dla zaawansowanych (organizator: Instytut Książki i Europejska Stolica Kultury Wrocław 2016, uczestnik: Miejska Biblioteka Publiczna w Strumieniu);
- „Śląsk literacki XX i XXI w.” (organizator: Biblioteka Powiatowa w Gliwicach, Centrum Kultury „Zamek w Toszku” Dział Bibliotek, uczestnik: CK „Zamek w Toszku” DB);
- „Kongres Menadżerów Kultury Katowice 2015” (organizator: Stowarzyszenie Inicjatywa, Narodowe Centrum Kultury, MKiDN), „Warsztaty dla moderatorów Dyskusyjnych Klubów Książki” (organizator: Biblioteka Śląska w Katowicach, „V Spotkanie z biblioterapią >Książka pomaga żyć<” (organizator: Miejska Biblioteka Publiczna w Tychach, uczestnik: Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Będzinie);
- „Międzynarodowy Festiwal Kryminału” (organizator: Instytut Książki, Wydawnictwo EMG), „IX Zebranie Uczestników Śląskiej Biblioteki Cyfrowej” (organizator: Biblioteka Śląska w Katowicach), „Elektroniczne zwolnienia lekarskie (e-LZA) – zmiany od 1 stycznia 2016 r.” (organizator: Przedsiębiorstwo Naukowo-Badawczo-Usługowe „BT”, uczestnik: Książnica Beskidzka);
- „Deskryptory w Bibliotece Narodowej” (organizator: Biblioteka Narodowa), „VAT w instytucjach kultury” (organizator: Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej w Katowicach, uczestnik: Biblioteka Miejska w Cieszynie);
- „Zmiany w podatku w 2015 r.” (organizator: Urząd Skarbowy w Częstochowie, uczestnik: Biblioteka Publiczna w Częstochowie);
- „Jak złowić czytelnika w sieci” (organizator: Powiatowa Biblioteka Publiczna w Gliwicach, uczestnik: Biblioteka Publiczna Gminy Kłobuck);
- „Ochrona danych osobowych, administrowanie bezpieczeństwem informacji” (organizator: D-SYSTEM Katowice, uczestnik: Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna w Lublińcu);

- „Udostępnianie niewidomym czytelnikom cyfrowej książki mówionej” (organizator: Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Larix”, uczestnik: Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Łaziskach Górnych);
- „Nowoczesne technologie i cyfrowy świat” (organizator: Miejska Biblioteka Publiczna w Jastrzębiu-Zdroju, uczestnik: Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Raciborzu);
- III Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa z cyklu: „W przestrzeni stresu i lęku; zrozumieć drugiego człowieka. Empatia w medycynie i komunikacji społecznej” (organizator: Państwowa Szkoła Muzyczna w Rybniku, uczestnik: Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Rybniku);
- „Wolontariat w kulturze” (organizator: Starostwo Powiatowe w Żywcu, uczestnik: Żywiecka Biblioteka Samorządowa);
- „Bezpieczeństwo i niezawodność systemów informatycznych” (organizator: BIB GigaCon, Katowice, uczestnik: Miejska Biblioteka Publiczna w Bytomiu);
- „Śląska Karta Usług Publicznych” (organizator: KZK GOP Katowice, uczestnik: Miejska Biblioteka Publiczna w Czeladzi);
- „Przewodnicy po świecie książki dla młodzieży” (organizator: Instytut Książki w Warszawie, uczestnik: Miejska Biblioteka Publiczna w Gliwicach);
- „Kierowanie wydarzeniami i inwestycjami bibliotecznymi z elementami zarządzania pracownikami” (organizator: BLUEFORM, uczestnik: Miejska Biblioteka Publiczna w Jastrzębiu-Zdroju);
- „Pedagogika zabawy – nowe pomysły na zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży” (organizator: Teatr Maska w Krakowie, uczestnik: Miejska Biblioteka Publiczna w Jaworznie);
- Festiwal literacki „Miasto Poezji” (organizator: Ośrodek „Brama Grodzka – Teatr NN” w Lublinie, uczestnik: Miejska Biblioteka Publiczna w Katowicach);
- „Wolne licencje” (organizator: Grupa EduKreatorzy z Cieszyna, uczestnik: Gminna Biblioteka Publiczna w Brennej);
- „GO GO GO_PRO! – Biblioteki Publiczne jako Gminne Ośrodki Programowania (organizator: Stowarzyszenie Edukacji PozafORMALnej „MERITUM”, uczestnik: Gminna Biblioteka Publiczna w Godowie);
- „Nowe narzędzia promocyjne dla organizatorów wydarzeń na Żywiecczyźnie”(organizator: Żywiecka Fundacja Rozwoju, uczestnik: Gminna Biblioteka Publiczna w Koszarawie);
- „Potencjał katalogów nowej generacji w pozyskiwaniu czytelników oraz zmiany w programie SOWA 2” (organizator: Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Zawierciu, uczestnik: Gminna Biblioteka Publiczna w Kroczytach).

